

²⁵ Rozporządzenie c. k. Ministerstwa Obrony krajowej z 2 marca 1876 r. L. 15239 // Przegląd sądowy i administracyjny. – Rok I. – Lwów, 1876. – s. 160.

²⁶ Ustawa z dnia 25 grudnia 1894, o c. k. żandarmerii królewsk i krajów w Radzie państwa reprezentowanych // Dziennik ustaw państwa dla królewsk i krajów w Radzie państwa reprezentowanych. – Rok 1895. – Wieden, 1895. – s. 2.

²⁷ Стебельський П. Вказана праця. – С. 70.

²⁸ Бедриї М. Мова судочинства на території Галичини у складі Австро-Угорщини // Vivat justitia! – Випуск V. – Львів, 2006. – С. 31 – 32.

²⁹ Hillbricht K. O języku Sądowym w Galicji // Prawnik. – Lwów, 1871. – Rok II. – № 30. – S. 128.

³⁰ Ustawa z dnia 25 grudnia 1894, o c. k. żandarmerii królewsk i krajów w Radzie państwa reprezentowanych // Dziennik ustaw państwa dla królewsk i krajów w Radzie państwa reprezentowanych. – Rok 1895. – Wieden, 1895. – s. 4.

³¹ Ustawy i rozporządzenia ministerialne, do urzytku c. k. żandarmerii. Ustawy pensyjne. – Brody, 1897. – s. 5.

³² Ustawa z dnia 25 grudnia 1894, o c. k. żandarmerii królewsk i krajów w Radzie państwa reprezentowanych // Dziennik ustaw państwa dla królewsk i krajów w Radzie państwa reprezentowanych. – Rok 1895. – Wieden, 1895. – s. 5.

³³ Ustawy i rozporządzenia ministerialne, do urzytku c. k. żandarmerii. Ustawy pensyjne. – Brody, 1897. – s. 5–6.

³⁴ Ustawa z dnia 25 grudnia 1894, o c. k. żandarmerii królewsk i krajów w Radzie państwa reprezentowanych // Dziennik ustaw państwa dla królewsk i krajów w Radzie państwa reprezentowanych. – Rok 1895. – Wieden, 1895. – s. 5.

³⁵ Ustawy i rozporządzenia ministerialne, do urzytku c. k. żandarmerii. Ustawy pensyjne. – Brody, 1897. – s. 6–7.

³⁶ Ustawa z dnia 25 grudnia 1894, o c. k. żandarmerii królewsk i krajów w Radzie państwa reprezentowanych // Dziennik ustaw państwa dla królewsk i krajów w Radzie państwa reprezentowanych. – Rok 1895. – Wieden, 1895. – s. 4

³⁷ Кульчицький В. С. Політичний апарат колоніального управління Галичиною (в другій половині XIX ст. – на поч. XX ст.). Дисертація на здобуття вченого ступеня доктора юридичних наук. – Львів, 1969. – С. 624.

Резюме

У статті досліджено правовий статус працівників органів жандармерії в Галичині у складі Австрії та Австро-Угорщини. Визначено правові аспекти соціального забезпечення цих осіб.

Ключові слова: Галичина, жандармерія, офіцер, Австро-Угорщина.

Резюме

В статье исследован правовой статус работников органов жандармерии в Галиции в составе Австрии и Австро-Венгрии. Определены правовые аспекты социального обеспечения этих лиц.

Ключевые слова: Галиция, жандармерия, офицер, Австро-Венгрия.

Summary

In the article studied the legal status of employees of the gendarmerie in Galicia in the Austrian and Austro-Hungary. Defined the legal aspects of the welfare of these employees.

Key words: Galicia, gendarmerie, officer, Austria-Hungary.

Отримано 16.11.2010

О. В. ЗІНЧЕНКО

Ольга Володимирівна Зінченко, здобувач Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України

ЮРИДИЧНІ КОНСТРУКЦІЇ ЯК НАЙВИЩА ФОРМА ПРАВОВОЇ АБСТРАКЦІЇ

Абстракція як результат процесу абстрагування є проникненням людської думки всередину предмета – від явища до суті. Пізнати сутність означає зрозуміти правові явища, зрозуміти, чому вони саме такі. За допомогою абстракції забезпечується вивчення окремих сторін цілого, перехід від загальних спостережень і уявлень до самого поняття.

У своїх вищих формах вона спроможна розкрити найсуттєвіші властивості речей та явищ через їх зв'язки і відносини, це один із основних процесів розумової діяльності людини, який дозволяє перетворити в об'єкт розгляду і дослідження різноманітні властивості предметів.

Підаючи зміст поняття «юридична конструкція» ретельному обстеженню, можемо спостерігати, що побудова юридичних конструкцій є одним з конкретних випадків використання моделювання як методу пізнання в науці права. У процесі її створення дослідник мусить абстрагуватися, відволіктися від розмаїття різновидів суспільних відносин.

Абстракція – уявно (в думках) відривати, відокремлювати одні (окремі) аспекти явищ чи властивості предметів від інших¹. Її суть полягає в тому, що суб'єкт, відокремлюючи які-небудь ознаки об'єкту, що вив-

часться, відволікається від інших, не враховуючи його неістотні сторони і ознаки. Тобто, як бачимо, абстракція дозволяє спрощувати картину явища, що вивчається, і розглядати його як би в «чистому вигляді».

Абстракція, як процес мисленого ізолювання, слугує відстороненню в процесі пізнання від несуттєвих сторін, властивостей, зв'язків предмета чи явища з метою виявлення їх суттєвих, закономірних властивостей.

М. М. Коркунов відзначає, що наука узагальнює наше знання, «замінюючи безпосереднє, власне, але і більш розрізнене, більш конкретне знання більш абстрактним і більш загальним; вона вивчає окремі випадки тільки як матеріал для узагальнення, маючи на меті зробити висновки, що можуть застосовуватися до цілих груп подібних явищ, які тому замінюють для нас знання всіх окремих випадків, що відносяться до тієї чи іншої досліджуваної групи»².

Науковець зазначає, що ми піддаємо наші уявлення аналізу, розкладаючи їх на складові елементи, а отримані в результаті загальні елементи наших уявлень свідомо комбінуємо в залежності від мети наукового дослідження, «будуючи, конструюючи таким чином наукові поняття, які, як ідеальні побудови, не істинно прості копії дійсності, але своєрідні, необхідні для цілей науки, конструкції. У свою чергу, отримані шляхом конструкції наукові поняття ми класифікуємо, поєднуючи їх в групи, керуючись їх схожістю і відмінністю»³.

Особливості характеристики юридичних конструкцій розглядаються в працях філософів, спеціалістів з теорії держави і права, а також представників галузевих юридичних наук, таких як: С. С. Алексєєв, П. П. Андрушко, В. К. Бабаєв, В. М. Баранов, Є. В. Благоев, С. М. Братусь, Н. А. Власенко, С. Ю. Головіна, Г. Д. Гурвіч, Ж. О. Дзейко, Т. О. Доценко, А. В. Іванчин, Р. Ієрінг, В. М. Карташов, Т. В. Кашаніна, М. С. Кельман, Д. А. Керимов, Б. О. Кістяківський, Т. В. Кленова, В. П. Коняхін, М. М. Коркунов, Н. Ф. Кузнецова, О. Е. Лейст, А. М. Лушніков, М. В. Лушнікова, С. П. Маврін, Ю. Л. Марєєв, Д. І. Мейер, О. Г. Мурашин, С. А. Муромцев, А. М. Нашиц, В. С. Нерсесянц, А. С. Піголкін, Д. Є. Пономарьов, Б. Г. Розовський, Р. А. Ромашов, В. П. Сальніков, О. Є. Спиридонова, М. М. Тарасов, Ю. О. Тіхоміров, В. О. Толстік, М. Д. Шаргородський, Ю. С. Шемшученко, В. О. Штофф, О. Ф. Черданцев, О. І. Ющик та інших.

Створення юридичних конструкцій має на меті пошук прийняттого універсального способу, засобу розуміння й відображення в нормі права складної, багатогранної правової реальності. Наявність характерної цілісності в юридичній конструкції припускає, що вона існує як певна єдність, яку потім можна розчленити на елементи. Причому ці елементи будуть наділені самостійним юридичним змістом лише в силу існування цілого – юридичної конструкції.

Дійсно, будь-яка юридична конструкція має структуру, під якою слід розуміти спосіб організації цілого зі складових частин. М. М. Тарасов звертає увагу на те, що в професійному мисленні юристів юридичні конструкції, очевидно, присутні завжди вже в силу того, що юридична практика це завжди цільова, охоплена правосвідомістю діяльність. При цьому вчений зазначає, що питання полягає в тому, в якій якості і на якому рівні вони осмислюються і наскільки адекватно й ефективно використовуються їх можливості⁴.

Загальновідомо, що сила римських юристів, творчість яких зберегла своє значення впродовж багатьох віків, виражалася в нерозривному зв'язку науки і практики. Вони творили право на основі вирішення конкретних життєвих казусів, з якими зверталися до них і громадяни, і представники державної влади. Свої юридичні конструкції римські юристи створювали згідно з потребами життя.

Значну увагу даній тематиці та всебічний підхід до її висвітлення приділяє в своїх дослідженнях О. Ф. Черданцев. На його думку, перший законодавець якщо і мислив образами юридичних конструкцій, то не усвідомлював даного факту. Лише з появою професії юристів, правової науки поступово осмислюється характер системного викладу норм права, усвідомлюється їх конструктивний зв'язок, і наука формує юридичні конструкції, які стають важливим орієнтиром, методом пізнання права. Разом із тим, законодавець, спираючись на досягнення науки, починає свідомо використовувати юридичні конструкції, створені наукою, як засіб побудови нормативного матеріалу⁵.

Вчений підкреслює, що законодавець у процесі нормотворення спочатку мислить юридичними конструкціями як більш віддаленими, абстрактними образами побудови нормативного матеріалу, а потім уже – створює норми права, які мають у порівнянні з конструкціями більш конкретний характер. Створення правових норм без використання юридичних конструкцій носило б виключно емпіричний, у певній мірі стихійний, не зовсім послідовний характер, і могло б призвести до прогалин у нормативному матеріалі і хаотичній його побудові. При цьому О. Ф. Черданцев виділяє юридичні конструкції, що знайшли свій вираз в нормах права, і теоретичні, які застосовуються правовою наукою в якості методу пізнання права. Він підкреслює про відсутність грані між ними, оскільки юридична наука вивчає норми права, і, відповідно, і юридичні конструкції, відображені в нормах права⁶.

О. Ф. Черданцев визнає юридичні конструкції гносеологічною категорією та інструментом пізнання правових явищ. На його переконання, юридична конструкція є особливою моделлю, яка створюється для дослідження специфічного об'єкта – права. Це визначає і гносеологічне значення юридичної конструкції⁷. Таким чином, юридична конструкція – гносеологічна категорія, інструмент, засіб пізнання правових явищ.

А. О. Осауленко, у свою чергу, характеризуючи особливості нормативної конструкції зазначає, що вона: а) є похідною від норм права, сформульована і закріплена в них та носить формально-визначений характер; б) є не теоретичною, а реально діючою конструкцією, що існує в площині формалізованого в законодавстві права, а не створена теоретичним шляхом; в) з урахуванням її формальної визначеності повинна однозначно розумітися суб'єктами правозастосування та іншими учасниками цього процесу; г) розкривається через нормативні терміни, сформульовані законодавцем⁸.

Юридичні конструкції створюються на основі правотворчого досвіду (в основному кодифікаційного), в ході якого відбираються найбільш прийнятні й відкидаються застарілі моделі побудови нормативного матеріалу. Тому провідну роль у забезпеченні їх досконалості відіграє саме правова наука. Вона не лише старанно добирає, систематизує, теоретично закріплює й осмислює типові конструкції, що склалися на практиці, а й ставить питання щодо їх подальшого розвитку. Задача при створенні юридичних норм полягає в тому, щоб підібрати такі конструкції, які б відповідали змісту нормативного матеріалу, дозволяли б із максимальною ефективністю забезпечити поставлені законодавцем завдання⁹.

Слід відзначити точку зору М. М. Тарасова, який вважає, що створення наукових юридичних конструкцій необхідно розглядати в рамках складного пізнавального процесу й недостатньо урівнювати з простим відображенням явища в свідомості по принципу прямого мисленого образу¹⁰. Тут М. М. Тарасов посиляється на дослідження Маркса Вартофського, який, у свою чергу, зазначає про те, що наукова модель у гранично загальному вигляді, безперечно, може розумітися і буквально як мислений образ, однак вважається, що такий рівень узагальнення різко понижує евристичні можливості теоретичного моделювання. Суть в тому, що теоретична модель, цілковито «копіює» не сам об'єкт, а тільки його деякі властивості¹¹. Тому, якщо б вдалося модельно представити об'єкт зі всіма його властивостями, то ми отримали б не модель об'єкта, а його копію.

Звичайно, будь-яке явище більш різностороннє й глибше, аніж саме поняття, оскільки поняття є результатом узагальнення, абстракції. Але поняття не єдина форма, не єдиний результат абстракції. Так, В. О. Штофф відмічає, що таким результатом є й ідеальна модель. «Поки ізолююча абстракція приводить до утворення понять, що відображають або відносно прості властивості й відносини, або зовнішні ознаки речей, потреба в моделях не виникає. Але коли пізнання проникає глибше і за простою, як здавалося раніше, властивістю виявляється ціла система зв'язків і відносин, тобто складна структура, тоді процес абстрагування здійснюється за допомогою моделі»¹².

Юридичні конструкції, визначає Т. В. Кашаніна, – це приклад позитивного впливу правової науки на юридичну практику, це певні розумово-зорові побудови, напрацьовані юридичною наукою на основі використання і організації тих чи інших елементів прав чи обов'язків¹³. Одночасно дослідниця відмічає, що з розвитком людства є не випадковим збільшення кількості юридичних конструкцій, оскільки постійно підвищується інтелектуальний потенціал суспільства і збільшується здібність людей до абстрагування. Типізація ситуацій, що потребують правового регулювання, і створення все нових і нових юридичних конструкцій є одним із способів реалізації інтелектуальних можливостей людства, зокрема можливості творити узагальнення¹⁴.

На думку С. С. Алексеєва, «безпосередній розвиток права, його самобутня історія, його унікальна матерія і сила – це під найважливішим для правознавства кутом зору і, певною мірою, є історією становлення, розвитку та удосконалення юридичних конструкцій, що виступають одним із найбільш значимих результатів власне розвитку права – типізації правових засобів»¹⁵.

Тобто, кожний правовий засіб – це, по суті, тільки згодом детально розроблена аналітичною юриспруденцією «правова матерія», яка набуває строго юридичного характеру і починає діяти як правовий засіб у вигляді юридичних конструкцій.

І якщо в розвитку права взаємодіють два паралельні процеси: розвиток, прямо зумовлений потребами і волею державної влади, і правовий саморозвиток, зумовлений тенденціями саморегуляції, потребами життєвих ситуацій і логікою права, – то й розвиток правових засобів забезпечується не лише досвідченими законодавцями, а й правовим саморозвитком. Згідно з логікою права вслід за однією сформованою юридичною конструкцією на світ по ланцюжку з'являються інші конструкції¹⁶.

Варто також відзначити, що Д. А. Керімов визнає правові конструкції найвищою правовою абстракцією, яка охоплює ряд однопорядкових правових понять нижчого рівня та виявляє головне, основне, суттєве в цих поняттях. Специфічна функція правової конструкції у тому й полягає, що завдяки їй логічно пов'язуються правові норми, статті закону в органічно єдину правову, законодавчу систему. Вчений акцентує, що зміст правових конструкцій в тому, що саме завдяки їм відповідні поняття об'єднуються в єдине ціле, на основі якого шляхом дедукції робляться логічні висновки, які застосовуються до понять нижчого рівня. Тим самим правові поняття нижчого рівня згрупповуються й упорядковуються навколо одного загального поняття, найвищої правової абстракції, з якої можуть логічно витікати нові поняття нижчого рівня, а вся правова конструкція веде до формування правового інституту¹⁷.

Аналогічна позиція з цього приводу і у Р. Лукича. Дослідник зазначає, що правова конструкція створюється шляхом виділення із правових понять нижчого порядку того спільного, що властиве їм у такій якості. Тим самим конструюється нове поняття, що охоплює всі поняття нижчого порядку, з яких воно створене; при цьому, як правило, виявляється головне у всіх цих поняттях, їх основна ідея, і таким чином глибше досягається їх сутність, а відповідні норми краще пов'язуються в одне ціле¹⁸.

«Специфічна функція юридичних конструкцій полягає саме у введенні в комплекс правових норм елементу логічного зв'язку, що дозволяє розпізнавати єдність норм, які утворюють даний інститут, а також їх відношення з іншими інститутами і в той же час надає можливість прийняття нових рішень»¹⁹, – узагальнює А. М. Нашиц.

Сучасний підхід до правового регулювання характеризується все більшою увагою до його раціоналізації. Розуміння змісту юридичних конструкцій стає можливим через бачення їхньої структури як цілісної системи зі згрупуванням впорядкованих і взаємозв'язаних елементів.

Можна відмітити, що для структури юридичних конструкцій характерні системні властивості, оскільки внутрішній зв'язок між елементами юридичних конструкцій виявляється у впорядкуванні її складників та їхній єдності, у певному змістовному і функціональному спрямуванні.

Т. В. Кашанина виділяє, що завдяки юридичним конструкціям можна «підвищити ступінь абстрактності права й економно упорядкувати правове поле», тому що вони «полегшують сприйняття і вивчення всієї багатогранності явищ права, оскільки спрощують наявне різноманіття окремих випадків юридичної практики»²⁰.

Дослідження юридичної конструкції дозволяє отримати більш узагальнені й поглиблені знання щодо реально існуючих правовідносин. Адже зв'язок змодельованої юридичної конструкції з правовідносинами чи їх елементами має характер відповідності, аналогії, тобто подібності на рівні суттєвих ознак суспільних відносин, урегульованих правом. Юридична конструкція не враховує і не повинна враховувати нескінченну множинність властивостей й ознак конкретних правовідносин. У протилежному випадку було б стільки юридичних конструкцій, скільки реальних правовідносин. Тим самим відпав би й сенс в юридичних конструкціях. Така думка зовсім не виключає того, що нарівні з конструкціями загального характеру можуть створюватися й відносно більш конкретні конструкції. До них відносяться, наприклад, конструкції видів правовідносин, правопорушень, правочинів, конструкції елементів юридичних фактів тощо²¹.

У процесі створення юридичної конструкції дослідник мусить абстрагуватися, оскільки абстракція у своїх вищих формах спроможна забезпечити розкриття все більш суттєвих властивостей речей і явищ через їх зв'язки і відносини.

Створена в результаті абстракції юридична конструкція відображає ті сторони, елементи і властивості суспільних відносин, що вже врегульовані нормами права чи можуть бути ними врегульовані в подальшому, а тому належать до предмету дослідження саме юридичної науки. Тобто, юридична конструкція не впливає, а безпосередньо передує правовому твердженню й тим самим задає розвиток права.

При цьому абстрагування, як теоретичне узагальнення, спроможне відобразити основні закономірності досліджуваних об'єктів та явищ, вивчити їх, а також зробити прогнозування нових, невідомих закономірностей. Окрім того, використання юридичних конструкцій має раціональний смисл, оскільки вони виражають об'єктивну правову реальність та забезпечують юридичну досконалість.

¹ Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. – С. 3.

² Хропанюк В. Н. Теория государства и права. Хрестоматия. Учебное пособие. – М.: Интерстиль, 1998. – С. 694.

³ Там само. – С. 695.

⁴ Тарасов Н. Н. Методологические проблемы юридической науки. Научное издание. – Екатеринбург: Издательство Гуманитарного университета, 2001. – С. 249.

⁵ Черданцев А. Ф. Юридические конструкции, их роль в науке и практике // Известия высших учебных заведений: Правоведение. – 1972. – № 3. – С. 12–19.

⁶ Там само.

⁷ Там само.

⁸ Осауленко А. О. Особливості нормативно-правової конструкції юридичної відповідальності // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. – 2005. – № 2. – С. 79–85.

⁹ Алексеев С. С. Общая теория права: В 2-х т. – М.: Юридическая литература, 1982. – Т. 2. – С. 276.

¹⁰ Тарасов Н. Н. Вказана праця. – С. 253.

¹¹ Там само.

¹² Штофф В. А. Моделирование и философия. – М.: Наука, 1966. – С. 156.

¹³ Кашанина Т. В. Юридическая техника. Учебник. – М.: Эксмо, 2008. – С. 178.

¹⁴ Там само. – С. 183.

¹⁵ Алексеев С. С. Восхождение к праву. Поиски и решения. – М.: Издательство НОРМА, 2001. – С. 282.

¹⁶ Панько К. К. Юридические конструкции как категории внутренней формы (структуры) уголовного права // Право и политика. – 2005. – № 3. – С. 19–28.

¹⁷ Общая теория государства и права. Академический курс: в 2 т. / Под ред. проф. М. Н. Марченко. – М., 1998. – Т. 2. – С. 187.

¹⁸ Луквич Р. Д. Методология права / под ред., со вступ. ст. Д. А. Керимова. – М.: Прогресс, 1981. – С. 276.

¹⁹ Нашиц А. М. Правотворчество: Теория и законодательная техника / Пер. с румынского / Под ред. Д. А. Керимова и др. – М.: Прогресс, 1974. – С. 216.

²⁰ Кашанина Т. В. Вказана праця. – С. 182.

²¹ Черданцев А. Ф. Вказана праця. – С. 12–19.

Резюме

У статті розглядаються юридичні конструкції як найвища правова абстракція. У контексті даної тематики автором приділяється певна увага процесу абстрагування як результату розумової діяльності людини, який дозволяє перетворити в об'єкт розгляду і дослідження різноманітні властивості предметів.

Автором визначається зміст юридичних конструкцій, а також проводиться аналіз значення юридичних конструкцій в процесі пізнання правових явищ.

Ключові слова: юридична конструкція, право, правові явища, правова наука, абстракція, правовідносини.

Резюме

В статье рассматриваются юридические конструкции как наиболее высокая правовая абстракция. В контексте данной тематики автором уделяется определенное внимание процессу абстрагирования как результату умственной деятельности человека, который позволяет превратить в объект рассмотрения и исследования различные свойства предметов.

Автором определяется смысл юридических конструкций, а также проводится анализ значения юридических конструкций в процессе познания правовых явлений.

Ключевые слова: юридическая конструкция, право, правовые явления, правовая наука, абстракция, правоотношения.

Summary

The article reveals legal constructions as the highest form of legal abstraction. In the context of the represented issue author has paid special attention to definition of the process of abstraction as a result of mental activity of a human being that permits to analyze and discover different features of things.

Author has defined the essence of legal constructions, as well as conducted analyzes of the meaning of these legal constructions in the process of understanding legal matters.

Key words: a legal construction, law, legal matters, legal science, abstraction, legal relations.

Отримано 11.11.2010

А. В. МОХОНЬКО

Аліса В'ячеславівна Мохонько, аспірант Київського університету права НАН України

ПРАВО ТА ПОЛІТИКА ЯК РЕГУЛЯТОРИ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Життя сучасного суспільства досить різноманітне, тому часто виникають складні життєві ситуації та відносини, в яких їх учасники мають різні цілі та інтереси. Отже, цілком природно, що протягом тривалого історичного розвитку людського суспільства в ньому сформувалася певна система нормативних регуляторів та різних правил поведінки. До неї входять правила, що засновані на моральних і релігійних установах, економічних і політичних інтересах, звичаї і традиції, правила для членів певних організацій (корпоративні правила тощо).

Цінність нормативного регулювання на основі загальних правил поведінки (норм) полягає у тому, що норма – це готове рішення для людини в певній життєвій ситуації, це готовий варіант дії, що заздалегідь апробований суспільством, державою, соціальною групою і т.д. Саме в цьому полягає головна цінність нормативного регулювання¹.

Розглядаючи у даній статті право та політику як соціальні регулятори маємо на меті розкрити їх регулятивну роль та взаємозв'язок, висвітлити питання пріоритету права над політикою, а також з'ясувати місце влади в політико-правовому регулюванні.

У вітчизняній літературі різноманітними аспектами даного питання займалися політологи: О. Бабкіна, В. Горбатенко, В. Ніконенко та ін., а також правознавці: А. Крижанівський, Н. Оніщенко, О. Скакун, О. Скрипнюк, В. Теліпка та ін. У російській науці цій проблемі присвячено праці таких політологів та юристів, як Ю. Агешин, С. Алексеев, О. Лукашова, Г. Мальцев, В. Нерсисянц, А. Нікітін, Т. Полякова, С. Суворова, Ю. Тихомиров, Т. Тюляєва та ін. Однак в юридичній науці відсутні цілеспрямовані комплексні дослідження права та політики як соціальних регуляторів та питання їх взаємодії, цей аспект висвітлено переважно в межах політології. Це свідчить про актуальність обраної тематики, особливо з огляду на демократичні перетворення в країні, на ствердження принципу верховенства права, на впровадження принципу розподілу влад, що потребує чіткого визначення меж правового та політичного регулювання і встановлення відповідних пріоритетів.

У сучасних умовах цивілізації право як ланцюг усього комплексу регуляторів, що впорядковують поведінку людей, перебуває у складній взаємодії з іншими соціальними регуляторами. Виходячи з владно-політичного потенціалу держави та її ролі у житті суспільства, треба зазначити безпосередній зв'язок з права з таким соціальним явищем та соціальним регулятором як політика (зокрема, політичні норми). Проте політика, звісно, не можлива без функціонування держави та права і в процесі регулювання суспільних відносин перебуває з ними у безпосередніх взаємозв'язку та взаємодії.

Безумовно, серед усіх соціальних регуляторів право є одним з найдієвіших, тому що воно впливає на досить значну частину відносин, в якій безпосередньо зацікавлені держава і суспільство, а також тому, що реалізація права забезпечується насамперед і переважно засобами і можливостями держави, її гілок влади².

Виконання правом своєї соціальної ролі в першу чергу зумовлене його нормативністю. Реалізуючи будь-яку свою функцію, право завжди визначає міру, обсяг належної, забороненої або дозволеної поведінки, визначає правове становище людей та наділяє їх правами та обов'язками у відносинах між собою та з державою.